

УДК 355.233:006

Андрій Зельницький,
кандидат педагогічних наук, професор
<https://orcid.org/0000-0002-3910-7329>

Олег Заболотний,
кандидат військових наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0002-5950-5068>

Олександр Васильєв
<https://orcid.org/0000-0002-9492-5594>

Валерій Корнієнко,
кандидат юридичних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0003-3202-6013>

Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ
DOI: 10.33099/2617-1775/2022-01/71-84

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ІНОЗЕМНИХ ІНСТРУКТОРІВ-ВИКЛАДАЧІВ

У статті розглянуто сутність, структуру і зміст процесу формування і нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України в системі професійної військової освіти із залученням іноземних інструкторів-викладачів. Проаналізовано та уточнено категоріальний апарат і нормативно-правову базу щодо професійної підготовки військовослужбовців та представлено результати реалізації механізмів взаємодії ЗСУ з іноземними тренувальними місіями щодо формування в офіцерів визначених компетентностей та професійно важливих якостей.

Ключові слова: професійна військова освіта; кадровий потенціал Збройних Сил України; підготовка військових фахівців; якість військової освіти; іноземні інструктори; компетентність.

Постановка проблеми. 2014-й рік застав Збройні Сили України (далі – ЗСУ) недостатньо готовими до ведення бойових дій як за якісними, так і за кількісними показниками. Результати початкового етапу антитерористичної операції (далі АТО) наочно засвідчили певні прорахунки щодо розвитку оборонної сфери держави та ЗСУ. Насамперед це стосувалося недостатньої кількості сучасних зразків озброєння та військової техніки і недостатнього рівня підготовленості особового складу до ведення бойових дій та їх всебічного забезпечення. У 2022 році ЗСУ досягли більш високого рівня боєздатності і професіоналізму особового складу, про що свідчить досвід ведення операції об'єднаних сил (далі – ООС) та достатньо успішної діяльності ЗСУ в умовах введення воєнного стану й відбиттю широкомасштабної російської збройної агресії проти України, розв'язаної 24 лютого. Разом з тим у цих умовах актуалізувалися проблеми, пов'язані з реалізацією державної політики щодо технічного переоснащення армії, нарощування кадрового потенціалу ЗСУ і забезпечення ефективності військового кадрового менеджменту, модернізації системи професійної військової освіти, зокрема за рахунок більш активного залучення до цього процесу іноземних інструкторів-викладачів у контексті реалізації конституційно закріпленого стратегічного курсу України на

європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним проблемам формування кадрового потенціалу присвячено наукові праці вітчизняних вчених: Л. Беззубка, Б. Беззубка, Л. Гончарової, І. Дашка, О. Євсюкова, В. Лугового, О. Овчарука, А. Савченка, В. Циби, та ін, а щодо формування та нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України, то основні підходи до розв'язання цієї проблеми викладено у документах оборонного планування: Стратегічному оборонному бюлетені України (далі – СОБ), Концепції військової кадрової політики у Збройних Силах України, а також наукових працях відомих військових учених, зокрема О. Загорки, І. Кириченка, В. Мірненка. І. Руснака, В. Телелима, Р. Тимошенка, П. Щипанського, де основну увагу сконцентровано на проблемах забезпечення національної безпеки та оборони України, боєздатності військ (сил) і зокрема, підготовки офіцерських кадрів ЗСУ.

Питанням дослідження якості вищої військової освіти присвячені роботи військових учених-педагогів і психологів: А. Вітченка, Л. Олійника, В. Осьодла, С. Салкуцана, Ю. Приходька, В. Свистун, О. Хміляра, В. Ягупова та ін., де розглядаються теоретичні та методологічні засади якості вищої військової освіти на основі застосування компетентнісного підходу, впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій та сучасних методів навчання у вищій військовій школі. Аналіз досліджень і публікацій згаданих авторів значною мірою сприяє виробленню наукових підходів до подальшого розвитку процесу підготовці офіцерських кадрів в системі професійної військової освіти України.

Мета статті. Проаналізувати сучасний стан формування та нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України, механізми залучення іноземних інструкторів до підготовки військовослужбовців, а також основні напрями і шляхи удосконалення професійної військової освіти.

Методи дослідження: системний аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу. Проведене в рамках комплексного огляду сектору безпеки і оборони оцінювання стану воєнної безпеки держави, а також набутий досвід участі ЗС України в антитерористичній операції, операції об'єднаних сил та досвід протистояння України російській агресії значною мірою актуалізувало проблему нарощування кадрового потенціалу ЗСУ, якості підготовки військових фахівців до виконання професійних обов'язків та сприяло внесенню певних змін у чинну законодавчу базу і розробленню відповідних програмних документів. Передусім це стосується введення в дію Указів Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” [1], “Про Стратегічний оборонний бюлетень України” [2] (далі – СОБ), “Положення про проходження громадянами України військової служби в Збройних Силах України” [3] та ін.

Так, у СОБ визначено стратегічні й оперативні цілі оборонної реформи та шляхи їх досягнення. Зокрема, щодо збільшення спроможностей сил оборони до рівня, що дасть змогу забезпечити виконання завдань оборони держави і

відновлення її територіальної цілісності, активізації участі в реалізації Спільної безпекової і оборонної політики Європейського Союзу та активне співробітництво з НАТО з досягненням критеріїв, необхідних для набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору. Однією з представлених у СОБ стратегічних цілей розвитку Збройних Сил України є професіоналізація та створення необхідного військового резерву ЗСУ, де викладено низку основних завдань, з-поміж яких найбільш важливими у даному контексті є:

підвищення ефективності роботи системи військової освіти через удосконалення навчально-матеріальної бази, практичного спрямування навчання, впровадження в навчальний процес передових методик підготовки збройних сил держав-членів НАТО;

приведення змісту освіти та якості підготовки військових фахівців у відповідність до потреб сил оборони з урахуванням досвіду АТО, ООС, бойових дій та міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки;

підвищення ефективності підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів для якісного забезпечення наукової, науково-технічної та освітньої діяльності у ВВНЗ та науково-дослідних установах.

Чільне місце в системі підготовки військових фахівців посідає залучення до цього процесу іноземних інструкторів-викладачів відповідно до введеної Наказом Міністерства оборони України Інструкції з організації та здійснення міжнародного співробітництва в системі Міністерства оборони України [4] та особливості функціонування цієї системи в умовах введення в державі воєнного стану.

Реалізація зазначених завдань передбачає, перш за все, розуміння сутності і змісту таких ключових понять: “воєнний стан”, “кадровий потенціал”, “професійна військова освіта”, “якість вищої військової освіти”, “якість освітньої діяльності”, “система військової освіти” (далі – СВО), та їх взаємозв’язків, що на даний час чітко не визначено. Це потребує, насамперед, проведення дефінітивного аналізу даних понять та уточнення відповідного поняттєво-категоріального апарату.

Поняття “воєнний стан” відповідно до законодавства України визначається як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, її територіальній цілісності. У цих умовах важливим завданням є проведення виваженої державної військової кадрової політики, нарощення військового кадрового потенціалу ЗСУ.

Поняття “кадровий потенціал” слід розглядати в контексті загальної категорії “потенціал” (від лат. *Potentia* – можливість, потужність, сила). У Великому тлумачному словнику сучасної української мови потенціал розглядається як “...приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що

можуть виявитися за певних умов” [5, с. 902]. Відповідно до Концепції військової кадрової політики у Збройних Силах України кадровий потенціал розглядається як “...сукупність кількісно-якісних характеристик кадрів, які визначають їх спроможність вирішувати поточні та перспективні завдання у сфері забезпечення боєздатності Збройних Сил” [6]. Наведене визначення містить два поняття “спроможність” і “боєздатність Збройних Сил”, що потребує певних уточнень. Щодо спроможності, то це загальне поняття несе в собі, у тому числі, відбиток природної здатності, здібності до будь-чого, обдарованості [5, с.1182] і більшою мірою характеризує індивідуально-психологічні особливості особистості та є лише однією з умов ефективної діяльності. Спроможність у воєнній сфері (оперативна, бойова, спеціальна) – характеризується здатністю структурної одиниці (елементу) Збройних Сил (сил оборони) або сукупності сил і засобів виконувати певні завдання (забезпечувати реалізацію визначених військових цілей) за певних умов обстановки та ресурсного забезпечення. Тобто, забезпечення боєздатності ЗС характеризується певними ознаками спроможності щодо командної роботи, у тому числі забезпечення сумісності структур організації спільної діяльності та керівництва, як доктринальної, оперативної та технічної сполуки сил і засобів у складі сил оборони, а також багатонаціональних формувань для ведення спільних дій з міжвідомчою координацією і взаємодією.

В основу нарощування військового кадрового потенціалу відповідно до сучасних поглядів покладається впровадження військового кадрового менеджменту, що передбачає управління процесом формування та всебічного інтелектуального і духовного розвитку особистості військовослужбовця як громадянина і військового фахівця – захисника Вітчизни, ефективне використання висококваліфікованих людських ресурсів в інтересах забезпечення національної безпеки і оборони держави, трансформацію професійної культури військовослужбовців на основі принципів і стандартів НАТО, де чільне місце посідає професійна військова освіта. Професійна військова освіта є спеціалізованою освітою, яка здобувається в межах формальної і неформальної освіти та здійснюється в системі підготовки військових фахівців у вітчизняних (закордонних) закладах військової (спеціалізованої) освіти на певному етапі професійного та кар’єрного зростання військовослужбовців з метою набуття ними фахових компетентностей, визначених освітніми та професійними програмами підготовки, і передбачає присудження професійних та/або часткових освітніх кваліфікацій. Професійна військова освіта проводиться на курсах лідерства перед призначенням офіцерів на певні посади.

На тактичному рівні (L-1A, L-1B, L-1C, L-2) – у видових ВВНЗ:

L-1A – базовий курс професійної військової освіти;

L-1B – фаховий курс професійної військової освіти;

L-1C – командний курс професійної військової освіти;

L-2 – командно-штабний курс за видовою належністю;

На оперативному та стратегічному рівнях (L-3, L-4, L-5) – у Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського:

L-3 – підготовка офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня;

L-4 – підготовка вищого керівного складу стратегічного рівня;

L-5 – курс стратегічного управління вищого рівня та державної політики.

Важливою складовою в системі підготовки військових фахівців є підвищення кваліфікації, що передбачає виконання вимог професійних стандартів і проводиться у процесі виконання офіцерами службових функцій на посадах у військах (силах) через систему проходження спеціалізованих курсів за певними спеціалізаціями: у роді військ; у виді збройних сил; на міжвидовому рівні та на рівні вищого керівного складу щодо формування військово-професійних і професійно-спеціальних компетентностей. У даному контексті під поняттям “компетентність” по відношенню до військового фахівця слід розуміти інтегральний показник якості його підготовки як доведена ним здатність до постійного самовдосконалення і самоосвіти та готовність до виконання функціональних обов'язків на посаді призначення у військах (силах) в умовах мирного і воєнного часу на основі творчого застосування здобутих знань, сформованих навичок та умінь, інших професійно важливих якостей і ціннісних орієнтацій відповідно до стандартів вищої освіти та професійних стандартів [7]. Ступінь сформованості зазначених компетентностей є показником якості військової освіти – відповідності результатів навчання вимогам, визначеним освітнім стандартам. У свою чергу якість військової освіти є похідною від якості освітньої діяльності як сукупності вимог до рівня організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу [8, 9].

Якість освіти та підготовки військових фахівців у межах певних спеціальностей (спеціалізацій) протягом останнього часу здійснюється, у тому числі, із залученням до системи професійної військової освіти іноземних інструкторів-викладачів. При цьому досягнення необхідних для успішного виконання службових обов'язків результатів підготовки, має бути гарантовано органами військового управління у сфері освіти та закладами військової освіти, які несуть повну відповідальність за виконання відповідного державного замовлення [10–13].

Процедури залучення до системи професійної військової освіти іноземних інструкторів-викладачів реалізуються в рамках міжнародного співробітництва Міністерства оборони та Збройних Сил України з відповідними органами влади іноземних держав і міжнародними організаціями за воєнно-політичним, військово-технічним, військовим та іншими напрямками і визначається Інструкцією з організації та здійснення міжнародного співробітництва, затвердженою наказом МО України від 23.07.21 р. № 218 [4].

До заходів міжнародного співробітництва відносять узгоджену за конкретною метою, місцем, часом і завданнями спільну діяльність структурних підрозділів МО та ГШ ЗС України, інших органів військового управління, військових частин, військових навчальних закладів, установ і організацій Збройних Сил та іноземних партнерів, спрямовану на досягнення визначених цілей за напрямками міжнародного співробітництва.

Залучення іноземних інструкторів тренувальних та навчальних центрів або науково-педагогічних працівників закладів військової освіти є складовою

військового напряму співробітництва, оскільки саме він (відповідно до п. 2.6) спрямований на розвиток необхідних та критичних спроможностей ЗСУ, підвищення рівня їх оперативної сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО та Європейського союзу, реалізацію відповідних міжнародних договорів та програм (з професійної військової освіти, підготовки військ (сил)).

У пункті 2.10 Інструкції зазначено, що міжнародне співробітництво здійснюється за такими видами: двостороннє, багатостороннє та з міжнародними організаціями. Наприклад, двостороннє співробітництво – зі збройними силами Королівства Данія, Швеція, Норвегія; багатостороннє – зі збройними силами скандинавських країн через організацію оборонного співробітництва NORDEFSCO.

Пунктом 2.11 Інструкції визначено класифікацію заходів міжнародного співробітництва за місцем проведення (на території України та за її межами), кількістю сторін та рівнем представництва. Відносно такої класифікації, навчально-тренувальні центри та заклади військової освіти України набули досвіду професійної підготовки військових фахівців із залученням іноземних представників як на території України, так й за її межами. Відповідно до пп. 8 і 9 пункту 2.13 Інструкції навчання (підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації) в Україні та за кордоном, а також фахова (теоретична та практична) допомога іноземних спеціалістів (радників) визначені одними з форм заходів міжнародного співробітництва.

Отже, згадану Інструкцію доцільно застосовувати для визначення, планування, організації та залучення іноземних інструкторів до здійснення заходів професійної військової освіти. Порядок планування, передбачений у Розділі 3 Інструкції, поділяється на короткострокове та поточне.

Короткострокового планування:

1) зведений план заходів міжнародного співробітництва МОУ та ЗСУ на один рік;

2) плани (програми) заходів міжнародного співробітництва МОУ та ЗСУ з відповідними органами іноземних держав на один рік;

Поточного планування: перелік заходів міжнародного співробітництва МОУ та ЗСУ на два місяці.

Щодо реалізації механізмів залучення до системи професійної військової освіти іноземних інструкторів-викладачів, то на теперішній час діють чотири іноземні тренувальні місії та окремі інструктори ще з п'яти країн, які опікуються вдосконаленням знань і навичок українських військовослужбовців. Позитивним прикладом є діяльність в Україні починаючи з 2015 року тренувальних місій провідних країн світу для підвищення оперативних і бойових спроможностей підрозділів Збройних сил України. Лише у межах JMTG-U (Об'єднана багатонаціональна група з підготовки – Україна) за участю інструкторів з США підготовлено понад 30 батальйонів (батальйонних тактичних груп) та бригад.

За участю британських інструкторів (операція “Орбітал”) та канадських інструкторів (операція “Юніфайер”) підготовлено близько 30 тис. українських військовослужбовців. Литовська тренувальна місія допомагає готувати

особовий склад Сил спеціальних операцій та механізованих, десантно-штурмових підрозділів, а також снайперів. Актуальним завданням цієї місії є виховання лідерів із старшинсько-сержантського складу. Ця підготовка має циклічний та багаторівневий характер. Підрозділи, які пройшли підготовку у рамках іноземних тренувальних місій, виконують бойові завдання і збагачені бойовим досвідом знову повертаються для проходження нового циклу підготовки.

Варто також відзначити всебічну консультативно-дорадчу або менторську допомогу – від стратегічного (група радників стратегічного рівня – DRAB) до тактичного рівнів, що надається іноземними партнерами для напрацювання концептуальних засад розвитку української армії, керівних документів за різними напрямками діяльності.

За останні роки десятки іноземних радників та інструкторів передають ЗСУ міжнародний досвід, дозволяючи уникнути можливих помилок на складному шляху реформ. За їхньою допомогою наша армія суттєво просунулась на напрямі виконання завдання з трансформації системи об'єднаного керівництва сил оборони та управління Збройних Сил України.

Відповідно до затверджених планів короткострокового та поточного планування продовжені терміни діяльності іноземних тренувальних місій США, Литви, Канади, Великої Британії та інших країн-партнерів, зокрема:

США

Об'єднана багатонаціональна група з підготовки (JMTG-U), надає консультативно-дорадчу допомогу із залученням американських радників за різними функціональними напрямками. Продовжується діяльність американської складової Багатонаціонального об'єднаного координаційного комітету з питань військового співробітництва та оборонного реформування, а також професійної та мовної підготовки особового складу Збройних Сил України у вищих військових навчальних закладах і центрах підготовки США у рамках Міжнародної програми військової освіти і підготовки (IMET).

Сполучене королівство Великої Британії

Значно посилено підготовку військовослужбовців і підрозділів Збройних Сил України інструкторами британської тренувальної місії “Operation ORBITAL” та в рамках Багатонаціональної тренувальної місії з підготовки Військово-Морських Сил ЗСУ, що діє в її складі. Британські радники надають консультативно-дорадчу допомогу за різними напрямками. Продовжується фахова та мовна підготовка українських військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах і центрах підготовки Великої Британії.

Канада

Здійснюється консультативно-дорадча допомога у рамках проєкту “Технічна експертиза та передача потенціалу для підтримки реформ” (Promoting Reform Objectives through Technical Expertise and Capacity Transfer – PROTECT) щодо проведення аудиту системи військової освіти в Україні та здійснення комплексного функціонального огляду системи оборонного менеджменту в Міністерстві оборони та Збройних Силах України. Для цього з канадською компанією “Алінеа Інтернешнл” підписаний Меморандум про

наміри щодо співробітництва.

Франція

Французька сторона підтримала приєднання України до діяльності Об'єднаного центру передових технологій з кібербезпеки НАТО. Започатковано співробітництво між науково-дослідними установами в контексті вивчення аспектів майбутнього безпекового середовища. Продовжується фахова підготовка українських військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах Французької Республіки.

Литовська Республіка

Підписано Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Литовської Республіки щодо групи аналізу кіберзагроз при Регіональному центрі кіберзахисту. Забезпечено продовження підготовки військовослужбовців і підрозділів Збройних Сил України інструкторами Литовської військової тренувальної місії – Україна (LMTM-U). Для опанування та впровадження стандартів НАТО литовські інструктори залучалися до проведення курсів та семінарів для військовослужбовців Збройних Сил України.

Естонська Республіка

Продовжується навчання військовослужбовців Збройних Сил України на профільних курсах у Балтійському оборонному коледжі та Військовій академії Естонської Республіки. Одним з ключових напрямів двостороннього співробітництва залишається сфера кібероборони. Проводиться робота щодо приєднання України до Об'єднаного центру передових технологій з кібероборони НАТО (NATO Cooperative Cyber Defence Center of Excellence, м. Таллінн), що надає нашій країні значні можливості долучитися до розроблення сучасних методів протидії кіберзагрозам. Пріоритетними напрямками двостороннього співробітництва залишаються співробітництво у галузі Сил спеціальних операцій, розвитку сержантського складу Збройних Сил України, Військової служби правопорядку, цивільно-військового співробітництва, військової освіти, фахової, мовної та професійної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України.

Латвійська Республіка

Однією з основних та важливих сфер двостороннього співробітництва залишається фахова та мовна підготовка українських військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах Латвійської Республіки.

Королівство Швеція

Шведська сторона активно долучається до підготовки військовослужбовців та підрозділів Збройних Сил України як в рамках канадської тренувальної місії UNIFIER, так і у складі британської Багатонаціональної місії з розвитку спроможностей ВМС ЗС України в рамках операції ORBITAL. Упродовж року представники Збройних Сил України брали участь у низці семінарів та робочих зустрічей на базі Центру знешкодження вибухонебезпечних предметів та розмінування збройних сил Королівства Швеції (SWEDEC), а також шведських національних навчань з протимінної діяльності.

Королівства Норвегія

Продовжується налагодження співпраці між збройними силами України і Королівства Норвегія у сферах кібернетичної безпеки, юридичного співробітництва і надання фахової курсової підготовки військовослужбовців Збройних Сил України в рамках операцій ORBITAL та UNIFIER.

Королівством Данія

Данські інструктори активно долучаються до підготовки підрозділів Збройних Сил України в рамках канадської операції UNIFIER та британської операції ORBITAL, а також з питань розвитку підрозділів Сил спеціальних операцій Збройних Сил України та сержантського корпусу.

Грецька Республіка

Продовжується надання підтримки Збройним Силам України у проведенні фахової курсової підготовки особового складу Сил спеціальних операцій та Військово-Морських Сил на базі навчальних закладів та тренувальних центрів збройних сил Греції.

Королівства Бельгія

Уперше організовано навчання офіцерів Збройних Сил України на вищому курсі штабних офіцерів у Королівській військовій академії Королівства Бельгія.

Італійська Республіка

У системі двостороннього співробітництва України та Італійської Республіки продовжується сталий воєнно-політичний діалог та забезпечується реалізація заходів професійної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України в італійських вищих військових навчальних закладах.

Королівства Нідерланди

За ініціативою нідерландської сторони опрацьовується питання щодо розроблення програми для слухачів Академії оборони Королівства Нідерланди та започаткування міжнародного курсу з вивчення проблем безпеки у Чорноморському регіоні на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (далі НУОУ).

Одним з головних завдань міжнародних місій щодо надання допомоги у воєнній сфері із залученням іноземних інструкторів є перехід ЗСУ на стандарти НАТО. Загальна кількість стандартів складає 1 250, із них 65 відсотків – оперативні. Це доктрини, настанови, методики тощо (20 відсотків – стосуються озброєння, військової техніки та засобів зв'язку і 15 відсотків – адміністративні). На теперішній час у ЗСУ діє Центр стандартизації, зараз проводиться робота щодо створення й інших структурних підрозділів, які б займалися стандартизацією та напрацюванням відповідних документів.

Крім інструкторів, які опікуються безпосередньо навчанням особового складу, у структурі Міністерства оборони та Генерального штабу також працюють понад 20 іноземних радників. Зокрема, вони брали участь у відпрацюванні нашого Стратегічного оборонного бюлетеня, який є дорожньою картою реформування Збройних Сил і переходу на стандарти НАТО. Водночас НАТО корегує свої підходи з урахуванням досвіду застосування збройних сил України в антитерористичній операції та операції об'єднаних сил, а на теперішній час – й щодо відбиття Україною широкомасштабної російської

збройної агресії – для внесення відповідних коректив в навчання своїх військовослужбовців, що є своєрідною взаємодією Україна–НАТО в системі налагодження між ними ефективних зворотних зв'язків.

В умовах воєнного стану особливістю спільної діяльності України із структурами євроатлантичного альянсу є співробітництво переважно за межами України. На теперішній час підрозділи, та військові фахівці проходять підготовку у відповідних навчально-тренувальних центрах та закладах військової освіти, виконують певні бойові завдання із залученням до системи професійної військової освіти іноземних інструкторів-викладачів. Пріоритетом є практична підготовка за військово-технічним та військовим напрямом щодо освоєння та особливостей використання у бойових умовах сучасного озброєння та військової техніки, яка надається Україні країнами-членами НАТО, в тому числі – у межах запровадження ленд-лізу (програма передачі США зброї, боєприпасів та інших матеріальних ресурсів), адже саме техніка визначає тактику. Збагачені бойовим досвідом альянсу військові фахівці повертаються на батьківщину та передають його іншим військовослужбовцям і структурним підрозділам ЗС України. Подібна система, як свідчать результати її впровадження в бойову діяльність військ, є ефективною, сприяє підвищенню їх бойової та спеціальної спроможності, здатності виконувати певні завдання в умовах реальної обстановки та наявного ресурсного забезпечення.

Висновки. Пріоритетним напрямом міжнародного співробітництва Збройних Сил України є, в першу чергу, співробітництво з країнами-членами НАТО. Основним сенсом системи зазначеного співробітництва є узгоджена за конкретною метою, місцем, часом і завданнями спільна діяльність структурних підрозділів МО України, Генерального штабу ЗСУ, інших органів військового управління, військових частин, військових навчальних закладів, установ, організацій ЗСУ, іноземних партнерів та інструкторів-викладачів, що спрямована на досягнення визначених цілей.

Залучення іноземних інструкторів-викладачів тренувальних та навчальних центрів, науково-педагогічних працівників закладів військової освіти в умовах воєнного стану є складовою військового напряму співробітництва з нарощування військового кадрового потенціалу Збройних Сил України, розвитку необхідних та критичних спроможностей ЗСУ, підвищення рівня їх оперативної сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО та Європейського союзу, а головне – реалізації програм з професійної військової освіти щодо формування у військовослужбовців лідерських якостей і компетентностей з освоєння нових зразків озброєння та військової техніки та сучасних тактичних принципів ведення підрозділами бойових дій із застосуванням стандартів НАТО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні”.
2. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року “Про Стратегічний оборонний бюлетень України”.
3. Указ Президента України №1153 від 10.12.2008р. “Положення про проходження

громадянами України військової служби в Збройних Силах України”.

4. Наказ Міністерства оборони України від 23.07.21 р. № 218 “Про введення Інструкції з організації та здійснення міжнародного співробітництва в системі МО України”.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2001. 1440 с.

6. Наказ Міністерства оборони України від 14 вересня 2021 року № 280 “Про затвердження Концепції військової кадрової політики Міністерства оборони України на період до 2025 року”.

7. Зельницький А. М. Концептуальні засади гарантування якості підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України у вищих військових навчальних закладах. Вісн. Черкаськ. ун-ту. Серія пед. науки. 2017, № 6. С. 71–83.

8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. Ст. 380.

9. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2> (дата звернення: 15.11.2017).

10. Руснак І. С., Мірненко В.І. та ін. Інноваційна військова освіта: стан та перспективи розвитку // Збірник наукових праць “Військова освіта” НУОУ імені Івана Черняхівського. – 2021. – № 2 (44). – С. 7 – 17.

11. Щипанський П. В., Тимошенко Р. І., Салкуцан С. М. Формування нової парадигми військової освіти // Наука і оборона. – 2017. – № 2. – С. 37 – 42.

12. Зельницький А.М. Проблема якості підготовки офіцерів оперативної ланки управління в контексті проведення АТО / А.М. Зельницький, О.А. Мітягін, Ю.І. Приходько // Збірник наукових праць “Військова освіта”, НУОУ – 2015. – № 1 (31). – С. 91–102.

13. Зельницький А.М., Заболотний О.А., Васильєв О.А., Паламар М. Вища військова освіта як цілісна система: концептуальні засади її розвитку та управління змінами// Наука і оборона – 2020. – № 3. – С. 46 – 55.

14. Заболотний О. А., Зельницький А. М. та ін. Кадровий потенціал збройних сил і якість вищої військової освіти: аналіз понять та система зв'язків // Збірник наукових праць “Військова освіта” НУОУ імені Івана Черняхівського. – 2018. – № 2 (38). – С. 92 – 103.

15. Зельницький А. М. Концептуальні засади гарантування якості підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України у вищих військових навчальних закладах. Вісн. Черкаськ. ун-ту. Серія пед. науки. 2017, № 6. С. 71–83.

16. Зельницький А. М., Заболотний О. А. Наукові підходи до управління змінами в системі вищої військової освіти у Збройних Силах України // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського. – 2019. – № 3 (67). – С. 115 – 122.

17. Васильєв О. М., Заболотний О. А., Зельницький А. М. та ін. Модернізація системи військової освіти України та формування загального обрису офіцера майбутнього: реалії і перспективи // Збірник наукових праць “Військова освіта” НУОУ імені Івана Черняхівського. – 2019. – № 1 (39). – С. 70 – 81.

REFERENCES

1. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 64/2022 “Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini”.

2. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20 serpnia 2021 roku “Pro Stratehichnyi oboronnyi biuletен Ukrainy”.

3. Ukaz Prezydenta Ukrainy №1153 vid 10.12.2008r. “Polozhennia pro prokhozhenia hromadianamy Ukrainy viiskovoi sluzhby v Zbroinykh Sylakh Ukrainy”.

4. Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 23.07.21 r. № 218 “Pro vvedennia Instruksii z orhanizatsii ta zdiisnennia mizhnarodnoho spivrobotnytstva v systemi MO Ukrainy”.

5. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. ta holov. red. V. T. Busel.

Kyiv; Irpin : VTF Perun, 2001. 1440 s.

6. Nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 14 veresnia 2021 roku № 280 “Pro zatverdzhennia Kontseptsiiviskovoikadrovoipolityky Ministerstva obrony Ukrainy na period do 2025 roku”.

7. Zelnytskyi A. M. Kontseptualni zasady harantuvannia yakosti pidhotovky maibutnikh ofitseriv Zbroinykh Syl Ukrainy u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh. Visn. Cherkask. un-tu. Seriya ped. nauky. 2017, № 6. S. 71–83.

8. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2017. № 38-39. St. 380.

9. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. Data onovlennia: 28.09.2017. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2> (data zvernennia: 15.11.2017).

10. Rusnak I. S., Mirnenko V. I. ta in. Innovatsiina viiskova osvita: stan ta perspektyvy rozvytku // Zbirnyk naukovykh prats “Viiskova osvita” NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho. – 2021. – № 2 (44). – S. 7 – 17.

11. Shchypanskyi P. V., Tymoshenko R. I., Salkutsan S. M. Formuvannia novoi paradyhmy viiskovoi osvity // Nauka i oborona. – 2017. – № 2. – S. 37 – 42.

12. Zelnytskyi A. M. Problema yakosti pidhotovky ofitseriv operativnoi lanky upravlinnia v konteksti provedennia ATO / A. M. Zelnytskyi, O. A. Mitiahin, Yu. I. Prykhodko // Zbirnyk naukovykh prats “Viiskova osvita”, NUOU – 2015. – № 1 (31). – S. 91–102.

13. Zelnytskyi A. M., Zabolotnyi O. A., Vasyliiev O. A., Palamar M. Vyshcha viiskova osvita yak tsilisna systema: kontseptualni zasady yii rozvytku ta upravlinnia zminyamy // Nauka i oborona – 2020. – № 3. – S. 46 – 55.

14. Zabolotnyi O. A., Zelnytskyi A. M. ta in. Kadrovyi potentsial zbroinykh syl i yakist vyshchoi viiskovoi osvity: analiz poniat ta systema zviazkiv // Zbirnyk naukovykh prats “Viiskova osvita” NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho. – 2018. – № 2 (38). – S. 92 – 103.

15. Zelnytskyi A. M. Kontseptualni zasady harantuvannia yakosti pidhotovky maibutnikh ofitseriv Zbroinykh Syl Ukrainy u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh. Visn. Cherkask. un-tu. Seriya ped. nauky. 2017, № 6. S. 71–83.

16. Zelnytskyi A. M., Zabolotnyi O. A. Naukovi pidkhody do upravlinnia zminyamy v systemi vyshchoi viiskovoi osvity u Zbroinykh Sylakh Ukrainy // Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho. – 2019. – № 3 (67). – S. 115 – 122.

17. Vasyliiev O. M., Zabolotnyi O. A., Zelnytskyi A. M. ta in. Modernizatsiia systemy viiskovoi osvity Ukrainy ta formuvannia zahalnoho obrysu ofitsera maibutnoho: realii i perspektyvy // Zbirnyk naukovykh prats “Viiskova osvita” NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho. – 2019. – № 1 (39). – S. 70 – 81.

РЕЗЮМЕ

Андрей Зельницкий,
кандидат педагогических наук, профессор
Олег Заболотный,
кандидат военных наук, доцент
Александр Васильев
Валерий Корниенко,
кандидат юридических наук, доцент
Национальный университет обороны
Украины имени Ивана Черняховского

**Особенности наращивания военного кадрового потенциала вооруженных сил
Украины с привлечением иностранных инструкторов-преподавателей**

В статье рассмотрены сущность, структура и содержание профессионального военного образования в системе формирования и наращивания военного кадрового потенциала Вооруженных Сил Украины (далее – ВСУ), проанализирована нормативно-правовая база относительно особенностей привлечения иностранных инструкторов-преподавателей к внедрению этой системы в педагогическую практику и представлены результаты реализации используемых механизмов взаимодействия ВСУ с иностранными тренировочными миссиями, которые способствуют совершенствованию знаний, навыков и умений украинских военнослужащих и формированию у них определенных профессиональных компетентностей и ценностных ориентаций.

Ключевые слова: профессиональное военное образование; кадровый потенциал Вооруженных Сил Украины; качество военного образования; иностранные инструкторы; компетентность.

SUMMARY

Andrii Zelnytskyi,

PhD (Pedagogical Sciences), Professor
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy

Oleg Zabolotnyi,

PhD (Military Sciences), Associate Professor

Oleksandr Vasyliiev

Valerii Kornienko,

PhD (Military Sciences), Associate Professor
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy

Peculiarities of building military personnel potential of the armed forces of Ukraine with the involvement of foreign instructors-teachers

Introduction. *The article considers the essence, structure and content of the process of formation and increase of personnel potential of the Armed Forces of Ukraine (hereinafter - AFU,) in the system of professional military education with the involvement of foreign instructors. The categorical apparatus and normative-legal base on professional training of servicemen are analyzed and specified and the results of realization of mechanisms of interaction of the AFU with foreign training missions on formation of certain competencies and professionally important qualities in officers are presented.*

Purpose. *To analyze the current state of formation and increase of personnel potential of the Armed Forces of Ukraine, features of functioning of the system of professional military education in Ukraine, mechanisms of involvement of foreign instructors in professional training of servicemen, and also the basic directions and ways of improvement of this preparation.*

Methods: *systems analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, classification, generalization and systematization*

Results. *Professional military education of servicemen of the Armed Forces of Ukraine is considered in the article as a component of the system of building its personnel potential, where the involvement of foreign instructors in the training of officers plays an important role and has a direct impact on strengthening the defense capabilities of the state and protection against threats to its sovereignty.*

Originality. *In accordance with the purpose of the article, the mechanisms of involvement of foreign instructors in the system of professional military education of servicemen of the Armed Forces of Ukraine in accordance with the Instruction on organization and implementation of international cooperation in the system of the Ministry of Defense of Ukraine are considered.*

Conclusion. *The article presents views on the further development of professional military*

education of servicemen of the Armed Forces of Ukraine in the system of international cooperation as a joint activity of structural units of the Ministry of Defense of Ukraine and foreign partners aimed at achieving certain goals in international cooperation. involvement of foreign instructors-teachers

Key words: *martial law; professional military education; personnel potential of the Armed Forces of Ukraine; training of military specialists; quality of military education; foreign instructors; competence.*